

Úvod do politologie

POL 104

Přednášející:

doc. Mgr. Vlastimil Havlík, Ph.D.

Kontakt: havlik@fss.muni.cz.

Konzultační hodiny: čtvrtek 10 – 12.

Cvičení:

Mgr. Šárka Bidmonová, kontakt: 426965@mail.muni.cz

Mgr. Jonáš Surovátka, kontakt: 414631@mail.muni.cz

Kontaktní osoba pro písemné úkoly

Určení: podzimní semestr akademického roku 2018/2019, bakalářský stupeň, rozsah 2 hodiny týdně.

Přednášky v posluchárně P51 ve středy **od 10.00-11.40**, a to do 1. 11.

Skupinová seminární výuka od týdne začínajícího 12. 11. dle rozvrhu.

Výstup: zkouška, 4 kredity za povinný předmět

Anotace

Cílem předmětu je: (1.) nastítnit základní odpovědi na klíčovou otázku politické vědy, *co je to politika*, (2.) upozornit na pestrost způsobů vnímání toho, *co je to politologie* a (3.) uvést posluchače a posluchačky do problematiky vybraných témat politologie (politická moc, stát, demokracie, politické systémy a režimy, politické strany, volby) a s nimi souvisejících pojmů: společnost, ústava, autorita, instituce, legitimize, zastoupení, reprezentace, princip brzd a rovnováh, absolutismus, svrchovanost, suverenita apod.

Úspěšní absolventi předmětu jsou schopni používat základní politologické pojmosloví, orientují se v základních rozdílech mezi metodologickými přístupy a dokáží vysvětlit základní charakteristiky politologie je vědeckého oboru.

Program semestru

Přednášková část

1. Úvod, organizace předmětu (19. září)

Organizační náležitosti předmětu. Vysvětlení obsahu předmětu a požadavků na jeho ukončení.

V rámci orientačního týdne katedry politologie setkání s vedením katedry.

Zadání **písemného úkolu č. 1: Politologická „autobiografie“** (bližší požadavky k písemným úkolům viz níže).

Cílem eseje je prezentovat vlastní pohled na politiku, a to prostřednictvím odpovědí na následující otázky:

Které politické události jste v poslední době věnovali největší pozornost a proč?

Co Vás vlastně na politice zajímá?

Kde/od koho získáváte informace o politice?

2. Univerzita. Studium politologie (26. září)

Nepovinné texty pro zájemce:

Aron, R.: *Opium intelektuálů*, Praha, Mladá fronta 2001.

Le Goff, J.: *Intelektuálové ve středověku*, Praha, Karolinum 1999.

Roberts, A. *The thinking student's guide to college: 75 tips for getting a better education*. University of Chicago Press, 2010 (kapitoly 3, 5 – 7, 9).

V rámci předmětu mají studenti povinnost se zapsat do jedné ze tří seminárních skupin *Praktické semináře knihovny, které budou zaměřeny na vyhledávání odborné literatury, databáze a práci s nimi*. Pozor – rozdělení do skupin bude odlišné od rozdělení do seminářů v druhé části předmětu.

Rozpis seminárních skupin:

POL104/IZ01 Po 1. 10. 8:00–9:40 PC25, Po 8. 10. 8:00–9:40 PC25

POL104/IZ02 Út 2. 10. 14:00–15:40 PC25, Út 9. 10. 14:00–15:40 PC25

POL104/IZ03 Po 15. 10. 8:00–9:40 PC25, Po 22. 10. 8:00–9:40 PC25

3. Pojem politika I. (3. října)

Pojetí politiky jako součást antické a středověké praktické filosofie. Realistické pojetí politiky, moc jako klíčová kategorie politiky, kritérium politické oblasti: přítel – nepřítel.

Povinná literatura (společná s přednáškou Pojem politika II.):

Berg-Schlosser, D. - Stammen, T.: *Úvod do politické vědy*, Praha, ISE 2000, s. 32-43.

Blackwellova encyklopedie politického myšlení, Brno, Barrister & Principal 2000, s. 89-92 (despotismus), s. 235-238 (kritická teorie), 295-300 (marxismus), 378-379 (politika), 412-416 (renesanční politické myšlení), 441-446 (řecké a římské politické myšlení), 501-507 (středověké politické myšlení).

Heywood, A. *Politologie*, Praha, Eurolex Bohemia, 2004, 23-32.

Skovajsa, M. *Politika a filosofie: úvod do politické filosofie*, in: Novák, M. et al.: *Úvod do studia politiky*, Praha, SLON 2011, s. 86-95.

Weber, M.: *Politika jako povolání*, in: Weber, M.: *Metodologie, sociologie a politika*, Praha, OIKOYMENH 1998, s. 246-296.

4. Pojem politika II. (10. října)

Novověká a moderní reflexe politiky. Marxistický pojem politiky. Tři dimenze politiky.

Povinná literatura:

Viz přednáška Pojem politika I.

5. Politologie jako akademická disciplína (17. října)

Studium politiky jako akademická disciplína. Debata o směřování politologie. Principy vědeckého bádání. Empirický výzkum politiky. Výzkumný design.

Povinná literatura:

Grigsby, E.: *Analyzing politics – An Introduction to Political Science*, Belmont: Wadsworth Cengage Learning 2012, 11-30.

King, G. – Keohane, R. – Verba, S.: *Designing Social Inquiry. Scientific Inference in Qualitative Research*, Princeton, Princeton University Press 1994, 7-12.

Munck, G. – Snyder, R. Debating the direction of comparative politics: An analysis of leading journals. *Comparative Political Studies* 40, (1), 2007, 5-31.

Novák, M. *Politika a politologie: úvod do politické vědy*, in: Novák, M. et al.: *Úvod do studia politiky*, Praha, SLON 2011, s. 26-55.

Doporučená literatura:

Sartori, G. Where is political science going?. *Political Science & Politics* 37 (4), 2004, 785-787.

6. Přístupy a metody v politologii (24. října)

Základní charakteristiky kvalitativního a kvantitativního přístupu ke zkoumání politiky. Experimentální politologie. Přehled vybraných metod výzkumu a praktické příklady.

Povinná literatura:

Brady, H, Collier, D. (eds.). *Rethinking social inquiry: Diverse tools, shared standards*. Rowman & Littlefield Publishers, 2010, pp. 67-88, 101-110, 221-236.

King, G. – Keohane, R. – Verba, S.: *Designing Social Inquiry. Scientific Inference in Qualitative Research*, Princeton, Princeton University Press 1994, 1-7.

7. Základy akademického psaní (31. října)

Doporučená literatura:

Bailey, S.: *Academic writing: a handbook for international students*, New York, Routledge.

Eco, U.: *Jak napsat diplomovou práci*, Praha, Votobia 1997.

Hartley, J.: *Academic writing and publishing: a practical handbook*, London, Routledge.

Šanderová, J.: *Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách: několik zásad pro začátečníky*, Praha, SLON 2005.

8. Čtecí týden (7. listopadu)

Přednáška se nekoná. Studenti a studentky si vyberou některou z knih uvedených níže a zpracují o ní krátkou recenzi v rozsahu 9000 – 10.000 znaků. Je možné si vybrat i jiný titul, nicméně až po předchozí konzultaci s Mgr. Bidmonovou nebo Mgr. Syrovátkou. Recenze by měla obsahovat stručný přehled obsahu a vlastní zamyšlení nad významem knihy pro politologii, resp. zařazení knihy do širšího rámce studia politiky.

Dahl, R.: *On Democracy*, New Haven, Yale University Press, 1998.

Fukuyama, F.: *Konec dějin a poslední člověk*, Praha, Rybka publishers, 2002.

Levitsky, S. – Ziblatt, D.: *How Democracies Die*, New York, Crown, 2018.

Machiavelli, N.: *Vladař*, Argo, 2007.

Popper: *The logic of scientific discovery*, London, Routledge, 2002.

Sartori, G. *Strany a stranické systémy. Schéma pro analýzu*, Brno, CDK, 2005.

- Schumpeter, J.: *Kapitalismus, socialismus a demokracie*, Brno, CDK, 2004.
- Snyder, T.: *Tyranie: 20 lekcí z 20. století*, Praha, Paseka, 2017.
- Voegelin: *Nová věda o politice*. Brno, CDK, Brno, CDK, 2000.
- Weber, M.: *Metodologie, sociologie a politika*, Praha, OIKOYMENH 1998

Seminární výuka – vybraná témata a koncepty politologie

Studenti se přihlásí s pomocí Informačního systému MU do jedné z následujících seminárních skupin:

Skupina 1 – pondělí 12.00 – 13.40 (U42)

Skupina 2 – pondělí 16.00 – 17:40 (U32)

Skupina 3 – úterý 18.00 – 19.40 (P22)

Skupina 4 – středa 8.00 – 9.40 (U35)

9. Politické režimy (demokracie a nedemokracie), politické systémy (týden od 12. 11.) Syrovátka

Demokracie – definice a vývoj pojmu. Typologie nedemokratických režimů (totalitní, autoritativní a hybridní režimy) a rozdíly v jejich fungování.

Texty k nastudování:

Kubát, M. Demokratické politické režimy, in: Novák, M. et al.: Úvod do studia politiky, Praha, SLON 2011, s. 697-723.

Kubát, M. Nedemokratické politické režimy, in: Novák, M. et al.: Úvod do studia politiky, Praha, SLON 2011, s. 724-748.

Doporučená literatura:

Balík, Stanislav, Kubát, Michal: Teorie a praxe totalitních a autoritativních režimů. Praha, Dokořán 2012

Hloušek, Vít, Kopeček, Lubomír (eds.): Demokracie. Teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie. Brno, Masarykova univerzita 2003 (nebo 2008)

Web FreedomHouse (<https://freedomhouse.org/>)

Zadání písemného úkolu č. 2.: Typy politických režimů

Na základně zadané četby a vlastních znalostí zkuste zodpovědět jednu z následujících otázek:

Jaké definiční znaky musí splňovat politický režim, aby mohl být označen za demokratický?

Odkud čerpají nedemokratické režimy svou legitimitu?

Představuje internet výzvu nebo příležitost pro demokracie?

Jaké jsou vyhlídky demokracií ve 21. století?

10. Politické strany (týden od 19. 11.) Syrovátka

Typologie demokratických politických systémů (systém parlamentní, prezidentský, poloprezidentský a švýcarský) a jejich vliv na fungování politiky.

Texty k nastudování:

Hloušek, V., Kopeček, L., Šedo, J: Politické systémy. Brno 2011, s. 79–116.

Doporučená literatura:

Dvořáková, V. a kol.: Základní modely demokratických systémů. Praha 2010

Zadání písemného úkolu č. 3.: Politické systémy

Na základně zadané četby a vlastních znalostí zkuste zodpovědět jednu z následujících otázek:

Jaké jsou výhody a nevýhody prezidentského systému?

Proč má/nemá smysl mít horní komoru parlamentu a koho by měla zastupovat?

Jaké přínosy a rizika má používání prvků přímé demokracie v různých politických systémech?

Který z existujících politických systémů by byl ideální pro ČR a proč?

11. Politické strany a stranické systémy (týden od 26. 11.) Bidmonová

Pojem politická strana. Vývojová typologie politických stran. Stranické systémy. Současné výzvy politického stranictví.

Texty k nastudování:

Kopeček, Lubomír. 2005. "Politické strany a stranické systémy ve srovnávací a teoretické perspektivě." In: Politické strany moderní Evropy: Analýza stranicko-politických systémů. Strmiska, Maxmilián et al. Praha: Portál, s. 10-24 a 40-51 (27 stran)

Novák, M. Strany a stranické systémy, in: Novák, M. et al.: Úvod do studia politiky, Praha, SLON 2011, s. 575-576, 582-587 (8 stran)

Zadání písemného úkolu č. 4: Politické strany a jejich role ve společnosti

Cílem eseje je prezentovat v kontextu zadané literatury vlastní pohled na význam a roli politických stran ve společnosti, a to např. prostřednictvím odpovědí na následující otázky:

Jsou podle vás politické strany důležité pro fungování společnosti/státu?

Jaká je role politických stran ve vztahu ke společnosti?

Jaké jsou podle vás současné výzvy pro fungování politických stran?

Jaká je Vaše zkušenost s politickými stranami?

Jaký je Váš názor na ně? (Upřednostňujeme zaměření se na jednu či dvě z výše položených otázek; orientace pouze na ně navíc není povinná...)

12. Volby a volební systémy (týden od 3. 12.) Bidmonová

Volební systémy a jejich klasifikace. Vztah volebních a stranických systémů. Volební systém pro komunální volby.

Texty k nastudování (45 stran):

Chytilík, Roman et al. 2009. Volební systémy. Praha: Portál, s: 13-14, s. 20-22, 26-48 (28 stran)

Lebeda, Tomáš. 2009. Komunální volby klamou. Krátké zastavení nad problematickými aspekty volebního systému pro obecní zastupitelstva. Acta politologica, roč. 1, č. 3, s. 332-343 (https://tarantula.ruk.cuni.cz/ACPO-23-version1-006_Lebeda_US_merged.pdf) (12 stran)

Lebeda, Tomáš. 2011. "Volební systémy" In: Úvod do studia politiky. Novák, Miroslav. Praha: SLON 2011, s. 630-634 (celkem 5 stran)

Zadání písemného úkolu č. 5: Volby a jejich význam pro demokracii

Cílem eseje je prezentovat v kontextu zadané literatury vlastní pohled na význam voleb pro demokracii, a to prostřednictvím odpovědí na následující otázky:

1. Proč jsou volby důležité pro demokracii?

2. Jsou volby nezbytnou a jedinou podmínkou demokracie?

3. Volby do kterého orgánu považujete za nejdůležitější, a naopak které za nejméně důležité? Proč?

13. První termín písemného zkuškového testu (12. prosince)

Termíny dalších písemných zkuškových textů budou zveřejněny v ISu v souladu se SZŘ MU nejpozději v pondělí 3. prosince 2018.

Požadavky k zakončení předmětu

Výuka probíhá formou přednášek a seminářů.

1. Odevzdání **5 písemných úkolů** na zadaná témata, výhradně do **odevzdávacího předmětu v ISu**. Cílem písemných úkolů je prezentovat vlastní pohled na dané téma či problém, obvykle v kontextu zadané literatury. Striktní rozsah každého z úkolů je 2300–2600 znaků včetně mezer, bez případné titulní strany a seznamu zdrojů.

Termíny odevzdání úkolu – dle rozpisu níže.

Každý z úkolů může být hodnocen **maximálně 2 body**. Celkem lze tedy získat **10 bodů**. Pro připuštění k závěrečnému písemnému textu je nutno získat **minimálně 6 bodů** z 10 možných. V případě nízkého bodového hodnocení (pod 6 bodů) lze jeden esej přepracovat a nechat znovu obodovat.

Po termínu zaslání úkoly nebudou bodovány. Hodnocení bude vloženo do poznámkového bloku v ISu nejpozději vždy do středy (včetně) následující po výukové jednotce, se kterou byl daný úkol tematicky spojen.

Název písemného úkolu	Datum odevzdání		
	Skupina 1 a 2	Skupina 3	Skupina 4
<i>Politologická „autobiografie“</i>	24. 9. 2018		
<i>Typy politických režimů</i>	8. 11. 2018	9. 11. 2018	12. 11. 2018
<i>Politické systémy</i>	15. 11. 2018	16. 11. 2018	19. 11. 2018
<i>Politické strany a jejich role ve společnosti</i>	22. 11. 2018	23. 11. 2018	26. 11. 2018
<i>Volby a jejich význam pro demokracii</i>	29. 11. 2017	30. 11. 2018	3. 12. 2018

2. **Odevzdání recenze/úvahy nad knihou** (zadání ze čtecího týdne) – Studenti a studentky si vyberou některou z knih uvedených v seznamu čtecího týdne a zpracují o ní krátkou recenzi/úvahu v rozsahu 9000 – 10.000 znaků. Recenze by měla obsahovat stručný přehled obsahu a vlastní zamyšlení nad významem knihy pro politologii, resp. uvedení myšlenek, částí knihy, které autora/autorku recenze zaujaly. Termín odevzdání je **25. 11. 2018. Za recenzi/úvahu je možné získat maximálně 6 bodů.**

3. **Povinná účast na seminářích** – studenti jsou povinni se účastnit všech seminářů o informačních zdrojích a rovněž všech seminářů v druhé části předmětu. Případnou neúčast je třeba řádně omluvit doručením omluvenky na Studijní oddělení FSS MU/prostřednictvím IS.

4. **Aktivní účast na seminářích** – předpokládá se aktivní zapojení do diskuse v seminářích. Za aktivitu lze získat na každém semináři **1 bod**. Celkem lze tedy získat **4 body**.

5. **Závěrečný písemný zkuškový test** – struktura testu: maximum **30 bodů** (5 otázek po 6 bodech). Obsah testu je definován odpřednášenými tématy a zadanou literaturou (včetně literatury zadané na semináře).

Závěrečné bodové hodnocení:

A. 50 – 46 bodů

- B. 45 – 42 bodů
- C. 41 – 38 bodů
- D. 37 – 34 bodů
- E. 33 – 30 bodů
- F. 29 bodů a méně

Podvodné plnění studijních povinností

Výuka na FSS MU předpokládá, že studenti znají studijní předpisy a že se nedopouštějí podvodného plnění studijních povinností, zejména opisování u zkoušek a plagiátorství, tedy vydávání cizích myšlenek za vlastní a přebírání myšlenek jiných autorů bez uvedení autorství. Plagiátorství patří k nejzávažnějším etickým proviněním v akademickém prostředí, popírá poslání university i smysl studia. Podvodné plnění studijních povinností nemůže být za žádných okolností na FSS tolerováno. Každý případ podvodného chování bude trestán nejpřísnější sankcí. Studentům doporučujeme co nejdůkladněji se seznámit s problémem plagiátorství a se způsoby, jak se mu vyhnout.